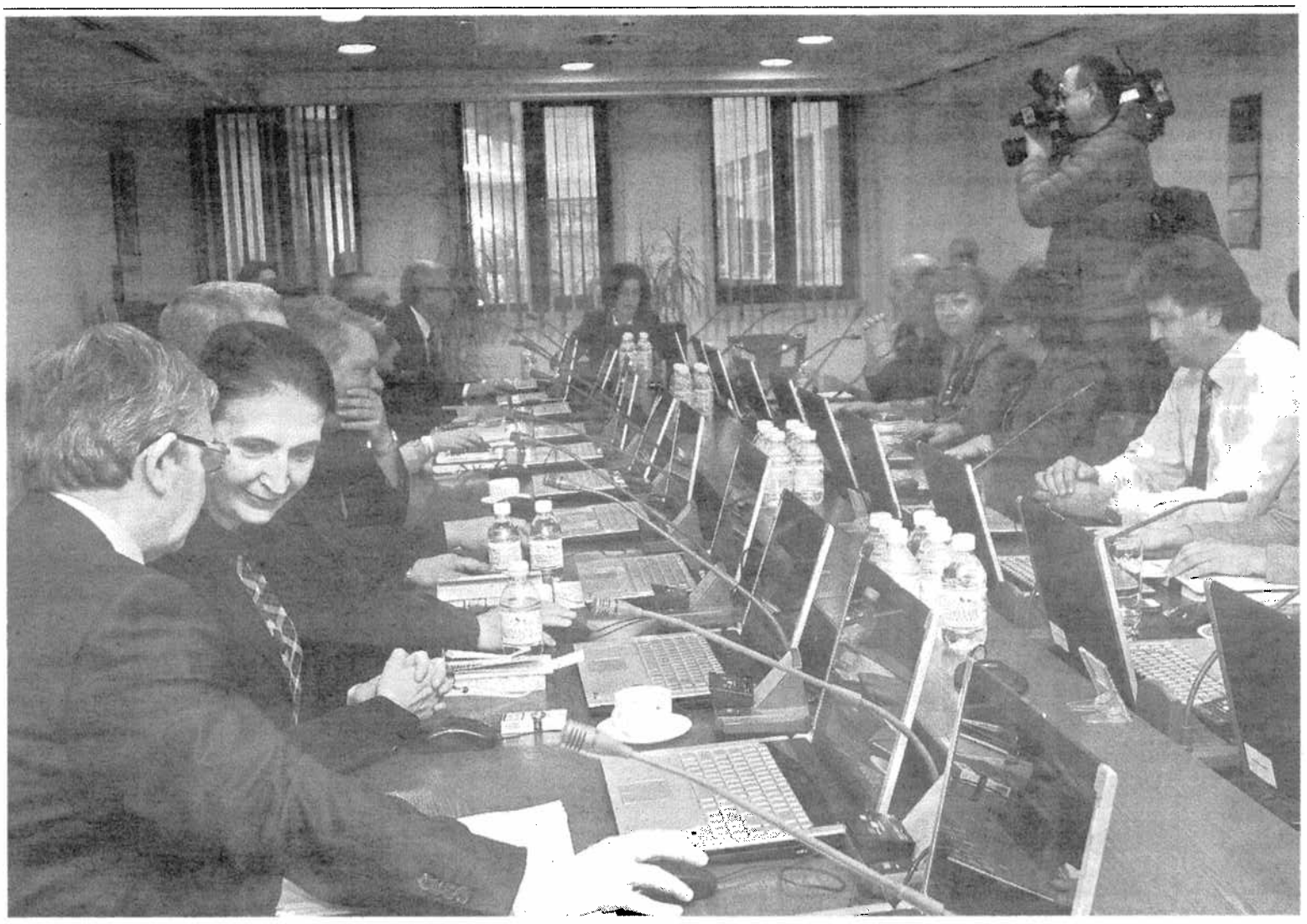

Георги Милков*

Смели реформи, а не висок бюджет за съдебната власт

Над 90% от средствата в системата се изразходват само за заплати и осигуровки

Миналата седмица няколко пъти Висшият съдебен съвет (ВСС) поиска увеличаване на бюджета. Говореше се за преустановяване работата на съдилища и прокуратури. Конкретно ВСС иска да получи допълнителни 20 милиона лева към бюджета за 2014 г. Същевременно липсва публична информация за актуалното изпълнение на бюджета на съдебната власт - приходи и разходи за всеки съд или прокуратура, няма и анализ на разходите, както и аргументи за искането увеличение.

Когато казват няма пари - трябва най-малкото

да се направи анализ къде са похарчени, а и защо са планирани така лошо, че да свършат през лятото?

Въпреки широко прокламираната работа по конкретни проекти, няма публична информация и за постигнатия напредък и конкретни резултати от изпълняваните от Висшия съдебен съвет проекти.

Например ВСС осъществява седем проекта на обща стойност 4 366 555 лв. извън рамките на гласувания бюджет от Народното събрание. Според нашия анализ в голямата си част проектите дублират основната дейност на колективния съдебен орган (чл.30 и 30а от ЗСВ), което поставя под съмнение ефективността на работата.

Затова като организация, която се занимава с гражданско наблюдение на работата на съдилищата, сме на мнение, че гражданите като реални работодатели на съдебната власт имат право да знаят къде и за какво се изразходват обществените средства. Дори смятам, че

в тази ситуация парите по-скоро трябва да се намалят,

тъй като на фона на нуждата от средства за елементарна издръжка на съдилища Висшият съдебен съвет увеличи своята администрация, което, меко казано, е проява на лош вкус.

Но нека да видим какви реформи са планирани в бюджета на съдебната власт за следващата финансова година. Бюджетът на съдебната власт за 2014 г. е над 438 млн. лв. и е организиран около 7 (седем) политики и 18 (осемнадесет) програми. Бюджетната прогноза е направена по програми, като са дефинирани всички групи органи на съдебната власт - съдилища, прокуратура (вкл. следствие), ВСС, НИП, ИВСС.

Въпреки тази структура бюджетът на съдебната власт не е програмно ориентиран и не е обвързан с постигане на конкретни резултати. Съдебният бюджет издържа една тромава, неефективна и нереформирана обществена система. Над 90% от средствата се изразходват само за заплати и осигуровки, а важните и необходими реформи остават нереализирани.

Всъщност

правосъдната система осигурява висок социален стандарт на 15 000 магистрати и служители,

които струват на българските граждани 400 млн. лв., или по 26 666 лв. на 1 зает на година. Заплатите им и сега са високи. Не го казвам аз - записано е в предварително становище по проекта на бюджет на съдебната власт за 2014 г. В Протокол 28/03.07.2013 г. на КБФ към ВСС, публикуван на сайта на ВСС, например четем: "... по-голямата част от магистратите и част от служителите получават възнаграждения над максималния осигурителен праг от 2200 лв."

Друг съществен проблем, свързан с бюджета, се отнася до обслужващите банки на съда и прокуратурата. До момента ВСС отказва да подобри процеса на селекция на банковите институции на съдебната система. Същевременно ВСС нарушава собствените си правила и избира без ясни критерии и процедура обслужващи банки на съдилища. Липсва ясен регламент, приет от ВСС, който да гарантира най-добри условия за управление на бюджета при избор на обслужваща банка от съдилищата и прокуратурите.

В бюджета за 2014 г.

не е включена и нито една от неотложните реформи,

които дефинира неправителственият сектор и които обикновено са предмет на критики в докладите на Европейската комисия по Механизма за сътрудничество и проверка.

Бюджетът на съдебната власт е свързан пряко и с други два сериозни проблема - съдебната статистика и натовареността. По отношение на натовареността липсва обективна методика за измерване, отчитаща не само количество, но и сложност на делата и преписките. От началото на своя мандат (октомври 2012 г.) настоящият състав на ВСС е

започнал да работи по този проблем, но окончателните резултати все още не са готови

В момента ВСС използва два основни термина за натовареността: "натовареност по щат" и "действителна натовареност".

Какво означават двата вида натовареност? Действителната натовареност ВСС използва когато показва колко много е работила съдебната система и са разгледани примерно 700 хил. дела за една година. Натовареност по щат ВСС използва когато иска по-голям бюджет от Народното събрание и увеличава разходите си.

По отношение на съдебната статистика нашите наблюдения показват, че тя се съставя от ВСС, като всеки административен ръководител изпраща периодично статистически форми за отчет. Липсва информация как ВСС контролира 350 съдебна органи за достоверността на данните и тяхната точност.

Конкретно, в бюджета на съдебната власт за 2014 г. по наше мнение липсват няколко ключови теми от съдебната реформа:

1) преразглеждане границите на съдебните райони - съдебна география. Типичен пример - в радиус от 15 километра има четири съдилища в три съдебни окръга: Луковит - Ловешки, Червен бряг - Плевенски, Кнежа и Бяла Слатина - Врачански. Нямам нищо лично против хората, които работят там, обаче държавата просто не може да си позволи този лукс;

2) оптимизиране броя на съдилищата и прокуратурите - съдебна карта;

3) въвеждане на електронно правосъдие;

4) намаляване на административните разходи и ограничаване на разхищенията.

ВСС има сериозен проблем със статистиката. Сами си правят статистиката и никой не им я проверява, а и те не допускат никой друг да им я провери.

Сметната палата проверява единствено сметките им

и дали правилно са ги изхарчили - за това, за което са им гласувани, но тя не проверява дали са използвани по целесъобразност.

Освен това Законът за съдебната власт е направен много лобистки, защото ВСС разпределят общата сума, както те си решат. И там парламентът не може да им се меси. Не бива да се забравя, че тази власт е независима в решенията си, но не и по отношение на бюджета.

Затова първото, което трябва да се направи, е програмен бюджет. В момента е направен така, че само да имат за заплати и осигуровки, докато програмен означава да имаш ясни цели и да се гонят определени резултати. Не може да бъде определен резултат 15 000 души да бъдат устроени на работа или да има 700 хиб. дела на година. Това е количествен резултат. А целта трябва да бъде такава, каквато е записана в Конституцията - хората да получават качествено справедливо правосъдие в разумни срокове. Това не се постига с този бюджет.

Авторът е председател на Център на НПО в Разград, една от неправителствените организации, които обявиха, че в знак на протест напускат Гражданския съвет към ВСС